

سکینه ایزدپناه

مصاحبه غیرحضوری با علامه شهید استاد مطهری - قسمت سوم

برای زنان پیامبر ﷺ به کار برده شده، آیا آنان با زنان دیگر فرق داشتند؟

استاد شهید: در قرآن کریم درباره زنان پیامبر ﷺ دستورهای خاصی وارد شده است. اولین آیه خطاب به زنان پیامبر اکرم با این جمله آغاز می شود: «یا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ» یعنی ای زنان پیامبر ﷺ با سایر زنان فرق دارید، اسلام عنایت خاصی داشته است که زنان پیامبر ﷺ چه در زمان حیات آن حضرت و چه پس از وفات ایشان، در خانه های خود بمانند و در این جهت، بیشتر اهداف اجتماعی و سیاسی در کار بوده است. قرآن صریحاً به زنان پیامبر ﷺ می گوید: «در خانه های خود بمانید». اسلام می خواسته است «امهات المؤمنین» که خواه ناخواه احترام زیادی در میان مسلمانان داشتند از احترام خود سوء استفاده نکنند و احیاناً ابزار عناصر خودخواه و ماجراجو در مسائل سیاسی و اجتماعی واقع نشوند. عایشه که از این دستور تخلف کرد، ماجراهای سیاسی ناگوار برای جهان اسلام به وجود آورد. به هر حال، آیه ای که در آن کلمه حجاب به کار رفته آیه ۵۳ سوره احزاب است که می فرماید: «وإذا سألتهم عن متاعاً فاسألوهم من وراء حجاب». یعنی اگر از آنان متاع و کالای مورد نیازی مطالبه کنید از پشت پرده از آنان بخواهید.

دیدار: حضرت استاد! به نظر شما در پاسخ کسانی که می گویند زن، باید آزاد باشد و نه اسیر در حجاب چه باید گفت؟

استاد شهید: حقیقت امر این است که در مسأله پوشش سخن اصلی در این نیست که آیا زن خوب است پوشیده در اجتماع ظاهر شود یا عریان؟ روح سخن این است که آیا زن و تمتعات مرد از زن باید همگانی باشد و مرد باید حق داشته باشد که از هر زنی در هر محفلی حداکثر تمتعات را ببرد یا نه؟ اسلام که به روح مسائل می نگرد جواب می دهد که خیر، مردان فقط در محیط خانوادگی و در قالب قانون ازدواج همراه با یک سلسله تعهدات سنگین می توانند از زنان به عنوان همسران قانونی کامجویی کنند. اما در محیط اجتماع

دیدار: ضمن سلام خدمت شما استاد عزیز! حال پس از بیان شیوای خود پیرامون تاریخچه و فلسفه حجاب از دیدگاه غیرمسلمانان، به عنوان یک جوان مسلمان می خواستم مفهوم واژه حجاب و سابقه آن را در متون دینی بدانم؟

استاد شهید: کلمه حجاب هم به معنی پوشش است و هم به معنی پرده. غالباً به معنی پرده استعمال می شود. این واژه از آن جهت مفهوم پوشش می دهد که وسیله پوشش است. شاید بتوان گفت که بر حسب اصل لغت، هر پوششی حجاب نیست بلکه پوششی حجاب نامیده می شود که از طریق پشت پرده واقع شدن صورت گیرد. در قرآن کریم در داستان سلیمان غروب خورشید را این طور توصیف می کند: «حتی تدارت بالحباب»^(۱) یعنی تا آن وقتی که خورشید در پشت پرده مخفی شد. پرده حاجز میان قلب و شکم را حجاب می نامند. کاربرد واژه حجاب در مورد پوشش زن یک اصطلاح نسبتاً جدیدی است. در گذشته به ویژه در اصطلاح فقها، کلمه «بستر» به معنی پوشش به کار می رفته است. بهتر بود این کلمه عوض نمی شد. زیرا معنی شایع لغت حجاب پرده است و اگر در مورد پوشش به کار می رود، به اعتبار نسبت پرده واقع شدن زن است و همین امر موجب شده که عده زیادی گمان کنند که اسلام خواسته زن در خانه محبوس باشد. پوشش در اسلام این است که زن در معاشرت خود با مردان بدن خود را بیوشاند و آیات مربوط، نیز همین معنی را افاده می کنند. در آیات قرآن واژه حجاب به مفهوم اصطلاحی آن به کار نرفته است. آیه ای که واژه حجاب را به کار می برد، مربوط به زنان پیامبر اکرم ﷺ است. اما این که چطور امروزه به جای اصطلاح ستر و پوشش، واژه حجاب و پرده شایع شده است برای من مجهول است. شاید هم به دلیل تشبیه حجاب اسلامی به حجاب هایی که در سایر ملل مرسوم بوده، چنین واژه ای به کار رفته باشد.

دیدار: سؤالی که اینجا مطرح می شود این است که چرا حجاب

استفاده از زنان بیگانه ممنوع است و زنان نیز از این که مردان را در خارج از کانون خانوادگی کامیاب سازند، به هر صورت و به هر شکل، منع گردیده‌اند.

پس روح مسأله، محدودیت کامیابی‌ها به محیط خانوادگی و همسران مشروع، یا آزاد بودن کامیابی‌ها و کشیده شدن آن به محیط اجتماع است که اسلام طرفدار نظریه اول است.

دیدار: حضرت استاد! بفرمایید فلسفه حجاب چیست؟

استاد شهید: فلسفه پوشش اسلامی به نظر ما چند چیز است:

بعضی از آن‌ها جنبه روانی دارد، بعضی جنبه خانوادگی و

بعضی دیگر جنبه اجتماعی. بعضی نیز مربوط است

به بالابردن احترام زن و جلوگیری از ابتذال او.

حجاب در اسلام از مسأله کلی‌تر و اساسی‌تری

ریشه می‌گیرد و آن این است که اسلام

می‌خواهد انواع التذاذهای جنسی، چه

بصری و لمسی و چه نوع دیگر، به محیط

خانوادگی و در قالب ازدواج قانونی

اختصاص یابد، اجتماع منحصرأ برای

کار و فعالیت باشد. برخلاف سیستم

غربی عصر حاضر که کار و فعالیت را

با لذائذ جنسی به هم می‌آمیزد،

اسلام می‌خواهد این دو محیط را

کاملاً از یکدیگر تفکیک کند.

دیدار: لطفاً بفرمایید چرا زن

باید خود را بپوشاند؟

استاد شهید: اما علت این که

در اسلام دستور پوشش

اختصاص به زنان یافته

است، این است که میل به

خودنمایی و خودآرایی

مخصوص زنان است. از

نظر تصاحب قلب‌ها و

دل‌ها مرد شکار است و

زن شکارچی،

همچنان که از نظر

تصاحب جسم و تن

زن شکار است.

میل زن به

خودآرایی از این

نوع حس

شکارچی‌گری او

ناشی می‌شود.

در هیچ جای

دنیا سابقه

ندارد که

مردان لباس‌های بدن‌نما و آرایش‌های تحریک‌کننده به کار برند. این زن است که به حکم طبیعت خاص خود می‌خواهد دلبری کند و مرد را دلباخته و در دام علاقه به خود اسیر سازد. بنابراین از آنجا که تبرّج و برهنگی از انحراف‌های است که بیشتر از زنان سرمی‌زند، دستور پوشش هم برای آنان مقرر گردیده است.

دیدار: حضرت استاد! آیا تفاوتی بین ازدواج در جامعه غیراسلامی و جامعه اسلامی می‌بینید؟

استاد شهید: تفاوت جامعه‌ای که روابط جنسی را محدود به

محیط خانوادگی و منحصر در قالب ازدواج قانونی می‌کند با

اجتماعی که روابط آزاد در آن اجازه داده می‌شود، این است

که ازدواج در اجتماع اول پایان انتظار و محرومیت و در

اجتماع دوم آغاز محرومیت و محدودیت است. در سیستم

روابط آزاد پیمان ازدواج به دوران آزادی دختر و پسر خاتمه

می‌دهد و آنان را ملزم می‌سازد که به یکدیگر وفادار باشند

در حالی که در سیستم اسلامی به محرومیت و انتظار

آنان پایان می‌بخشد. در جامعه غیر اسلامی نظام روابط

آزاد افراد را وادار می‌کند تا جایی که ممکن است از

ازدواج سرباز زنند و هنگامی که نیروهای جوانی و شور

و نشاط آنان رو به ضعف و سستی رفت، اقدام به

ازدواج کنند. در این جامعه زن را برای فرزندزایی و

کلفتی می‌خواهند. معمولاً در این نوع ازدواج‌ها به

جای این که خانواده بر پایه عشق خالص و محبت

عمیق استوار باشد همسران هر کدام دیگری را

ساحل سعادت خود بدانند، برعکس آنان همدیگر

را به چشم رقیب و عامل سلب آزادی و محرومیت

می‌بینند.

دیدار: آیا رابطه‌ای بین قدرت جسمانی زن و

حجاب وجود دارد؟

استاد شهید: مرد به طور قطع از نظر جسمانی

بر زن تفوق و برتری دارد. زن در این جبهه در

برابر مرد قدرت مقاومت ندارد، ولی زن از

طریق عاطفی و قلبی همیشه تفوق خود را بر

مرد ثابت کرده است. حریم نگه داشتن زن

میان خود و مرد یکی از وسایل مرموزی

بوده است که زن برای حفظ مقام و

موقعیت خود در برابر مرد از آن استفاده

کرده است. اسلام زن را تشویق کرده

است که از این وسیله استفاده کند.

اسلام مخصوصاً تأکید کرده است که

زن هر اندازه متین‌تر و باوقارتر و

عفیف‌تر حرکت کند و خود را در

معرض نمایش برای مرد نگذارد، بر

احترامش افزوده می‌شود.

